

Biannual Journal of Applied Counseling (JAC)
2020, 10(1), 113-130
Received: 04 Jan 2020
Accepted: 07 October 2020
DOI: 10.22055/jac.2020.32263.1719
Original Article

دوفصلنامه مشاوره کاربردی
دانشگاه شهید چمران اهواز
۱۳۹۹، ۱۰(۱)، ۱۱۳-۱۳۰
دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۲۳
پذیرش: ۱۳۹۹/۰۷/۱۶
نوع مقاله: پژوهشی اصیل

The effect of Rumi's integrated didactic counseling model training on the national and religious identity of female students

Fariba Farazi*
Massoumeh Esmaili**
Hossein Eskandari***
Mohammad Hatami****

Abstract

Identity is a requirement of the social system and any delay or deviation in the formation of a successful identity can lead to identity diffusion or crisis, resulting in many individual and social anomalies. This study was conducted to investigate the effect of Rumi's integrated didactic counseling model training on strengthening national and religious identity in twelfth grade female students of Birjand art schools in a semi-experimental design with pretest-posttest and with control group, 30 students were selected using clustering random sampling method from art school female students and the participants responded to Lotfabadi's National and Religious Identity Questionnaire. The education program was performed in 8 sessions of 1 hour for the experimental group and the control group did not receive any intervention. The data analysis using analysis of covariance and SPSS software indicated that Rumi's integrated didactic counseling model training enhanced the national and religious identity of the experimental group compared to the control group. According to the obtained results, it can be suggested that Rumi's integrated didactic counseling model training, national and religious identity is strengthened in children.

Keywords: Rumi's integrated didactic model, national and religious identity, students

Extended Abstract

Introduction

Identity formation and development is one of the main skills in adolescence (Umaña-Taylor, Kornienko, McDermott & Motti-Stefanidi, 2019). According to Berzonsky (2003), the content of identity can be ethnicity (ethnic identity), society

* Student of Ph.D in Educational Psychology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

** Associate Profesor, Department of Counseling, Allame Tabatabaei University Tehran, Iran (Corresponding author) masesmaaily@yahoo.com

*** Associate Profesor, Department of Psychology, Allame Tabatabaei University Tehran, Iran

**** Associate Profesor, Department of Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran

(collective identity), nationality (national identity), morality (moral identity) and the like, each of which expresses different dimensions of identity (Jokar & Rostami, 2014). Hence, national identity refers to the identity of the citizens of a country with historical and cultural traditions, moral values, ideals, beliefs and national sovereignty of their country. It appears as an individual or group who believes that they belong to a country as a political community (Liu & Turner, 2014) and religious identity refers to the relationship between a person and a transcendent being or force or a socio-cultural group that is largely determined by a transcendent goal (Aziz, 2018).

Due to globalization in the present age, many cultures of the world have been connected and disseminated and have become out of their uniqueness, which has led to national and religious identity crisis. This crisis in Iran is the result of the intersection of three Iranian, Islamic and Western cultures and their confrontation with each other and has created serious challenges and harms in the formation of identity so that people in society, especially adolescents and youths, endure the most difficult conditions in terms of socialization and acculturation and deal with a kind of abnormality that results in an identity crisis (Hekmatpour & Salehi Amiri, 2012). One of the reasons for professional identity crisis is the lack of effective communication. Because establishing and maintaining communication is very important and necessary to have a healthy and successful identity, especially national and religious identity in the present era, introducing Rumi's integrated didactic model in a planned and organized manner and in accordance with the local culture is necessary.

This model, which is a combination of the didactic model and soul therapy, is based on the importance of individual and technical differences. The didactic model is a set of principled efforts and actions that include methods and techniques to change behavior and personality in order to achieve optimal growth (Hambali & Gipayana, 2016). In the didactic model, a wide range of techniques derived from theoretical perspectives are used as educational-psychological interventions. For example, clients can be taught the technique of "communication skills" to improve their relationship with their parents (Gordon, 1976; Patterson, 1977). In the soul therapy model, soul refers to the existence of an individual, which is a more appropriate term than the psyche for treatment. This model, extracted from Rumi's poems (the story of the parrot and the merchant), tells the story of a human soul who is trapped in a cage and finally gains freedom with death before death. In this story, the parrot is a symbol of the human soul (the symbol of the Alawite soul, pure and incorporeal). The cage symbolizes the body, the way out of which is liberation from the fictitious shackles of habit and inculcation and materialism in general (Forouzanfar, 2006). Finally, according to the technical eclecticism that predicts what interventions will be made and for whom, in Rumi's integrated didactic model, with the help and combination of the didactic model and soul therapy, it is predicted that by using the required content and skills that are taught in the didactic model and by applying different soul therapy techniques (intervention prediction) in relation to the type of interaction that adolescents have with their parents (who), what effects and outcomes will be resulted. Therefore, the present study seeks to answer the question as to how Rumi's integrated didactic model training affects national and religious identity?

Method

This study was a semi-experimental research with a pretest-posttest control group design. The research population comprised all twelfth grade female students

of Birjand art schools, amounting to 1535 people. 30 female students were randomly selected from all students of sixteen girls' art schools and from art school courses in a field of study. Finally, one class was randomly selected as the experimental group and one class as the control group through cluster random sampling. Inclusion criteria in this study included age of at least 16 years, informed consent to attend the sessions, obtaining letter of consent from parents and not receiving simultaneous psychological therapies and physical health through tracking the student's mental and physical health records with the participation of parents and teachers. The exclusion criteria were the reluctance to attend the sessions, non-cooperation and non-performance of assignments in each session, absence of more than two sessions and use of psychiatric drugs and having physical illnesses through an initial interview and student health record. The participants answered Lotfabadi's National and Religious Identity Questionnaire.

After selecting the sample group and determining the experimental and control groups, the national and religious identity questionnaire was initially administered to the experimental and control groups in the pretest stage. Then, the experimental group received Rumi's integrated didactic model training. The training sessions included four consecutive sessions per week and then one session every three weeks and lasted about three months (8 one-hour sessions). The protocol of Rumi's integrated didactic model training was designed based on the didactic model (2017) and the soul therapy model (2010). To investigate the research question as to "what the effect of Rumi's integrated didactic model training on national and religious identity is", the statistical method of multivariate analysis of covariance (MANCOVA) was applied based on the observance of assumptions and SPSS-21 software.

Findings

Underlying assumptions of analysis of covariance including normality test (Shapiro-Wilk), equality and homogeneity of variances, homogeneity of regression slopes (the interaction between group x of pretest and the dependent variable), the linear relationship (pretest as the covariate variable and post-test as the dependent variable) and multiple nonlinearity confirm these assumptions for analysis of covariance.

Further, the F-ratio of analysis of covariance after pretest control in the components of national identity ($P= 0.001$, $F= 41.16$) and religious identity ($P= 0.001$, $F= 63.45$) suggests that there is a significant difference between the participants of the experimental and control groups in the posttest scores of identity components. The effect size for national and religious identity is 0.61 and 0.71, respectively, which indicates that the independent variable explains 61% and 71% of the changes in the dependent variable and the test has also rejected the null hypothesis with a power of 1. In other words, these findings reveal that Rumi's integrated didactic model training has been effective in strengthening and increasing the national and religious identity of the experimental group.

Discussion

This study was conducted to investigate the effect of Rumi's integrated didactic model training on the national and religious identity of female students. The results demonstrated that Rumi's integrated didactic model training has increased national and religious identity in the experimental group compared to the control group. The obtained finding is consistent with the research by Farazi et al. (2018). In the mentioned studies, the results suggested that teaching the didactic model improves the parent-child relations, critical thinking and national and religious identity.

In Rumi's integrated didactic model, communication skills training was provided by some of the soul therapy techniques, which makes the student know more about himself, others and the surroundings and this can help him gain national and religious identity in today's world. Since the culture of each society is different, the indigenous patterns that originate from the culture of that society have a deeper impact due to the fact that people are more familiar with these patterns. Hence, students were able to establish a deeper connection with the educational content that was implemented using soul therapy techniques because they were familiar with it and it fits the clients' culture. Given that the necessary precondition for achieving a successful identity in all dimensions, especially national and religious, is to communicate effectively with oneself, others, the environment and technologies of the present age that have changed the way people communicate with each other, the educational program in the present study, which was implemented according to the indigenous culture of Iran, was able to strengthen the national and religious identity of adolescent students.

Ethical considerations

In order to comply with ethical principles, students agreed to participate in the research process in addition to maintaining confidentiality and anonymity. Additionally, after the end of the research, the communication skills training course was provided to the control group based on Rumi's integrated didactic method.

Conflict of interests

The authors declared no conflict of interest in conducting this study.

Acknowledgement

In the end, we would like to sincerely appreciate all students who helped us in this study as participants.

تأثیر آموزش الگوی مشاوره‌ای تلفیقی تعلیمی-مولوی بر هویت ملی و دینی دانش‌آموزان دختر^۱

فریبا فرازی*

معصومه اسمعیلی**

حسین اسکندری***

محمد حاتمی****

چکیده

هویت، لازمه‌ی نظام اجتماعی است و هرگونه تأخیر یا انحراف در شکل‌گیری هویت موفق، می‌تواند منجر به پراکندگی یا بحران هویت شود که خود بسیاری از ناهنجاری‌های فردی و اجتماعی را در پی دارد. این هدف پژوهش با هدف بررسی تأثیر آموزش الگوی مشاوره‌ای تلفیقی تعلیمی-مولوی بر تقویت هویت ملی و دینی در یک طرح نیمه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل در دانش‌آموزان دختر کلاس دوازدهم هنرستان‌های شهر بیرجند انجام گرفت. ۳۰ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای از میان دانش‌آموزان دختر هنرستانی انتخاب شدند و شرکت‌کنندگان به پرسش‌نامه‌ی هویت ملی و دینی لطف‌آبادی پاسخ دادند. برنامه‌ی آموزشی طی هشت جلسه‌ی یک ساعته برای گروه آزمایش اجرا شد و گروه کنترل تحت هیچ نوع آموزشی قرار نگرفتند. تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از تحلیل کوواریانس و نرم‌افزار SPSS نتایج نشان داد که آموزش الگوی مشاوره‌ای تلفیقی تعلیمی-مولوی باعث افزایش هویت ملی و دینی گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل شده است. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت در اثر آموزش الگوی مشاوره‌ای تلفیقی تعلیمی-مولوی هویت ملی و دینی در فرزندان تقویت می‌شود.

واژه‌های کلیدی: الگوی تلفیقی تعلیمی-مولوی، هویت ملی و دینی، دانش‌آموزان

مقدمه

شکل‌گیری و توسعه‌ی هویت یکی از مهارت‌های اصلی دوره‌ی نوجوانی است (Umaña-Taylor, Kornienko, McDermott, & Motti-Stefanidi, 2019). در این دوره تغییرات در زمینه‌های مختلف زیستی، شناختی و اجتماعی سبب می‌شود افراد قبل از هویت‌یابی روی گزینه‌های مختلف هویت تأمل و تعهداتی در حوزه‌های گوناگون هویت برای خود کسب کنند (Crocetti, Sica, Schwartz, Serafini, 2019).

۱. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکتری با شماره مجوز پژوهشی ۰۶۲۸ مورخ ۹۵/۶/۱۳ می‌باشد.

* دانش‌جوی دوره دکتری رشته‌ی روان‌شناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران، ایران
** دانشیار گروه مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران (نویسنده‌ی مسؤول) masesmaeily@yahoo.com

*** دانشیار گروه روان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران

**** دانشیار گروه روان‌شناسی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

(Meeus, 2013). رشد هویت شامل فرایندی است که در طی آن افراد به بررسی جنبه‌های مختلف زندگی پرداخته و جنبه‌هایی را که با اهداف، عقاید، ارزش‌ها و تمایلات آن‌ها هماهنگ می‌باشد، انتخاب می‌کنند (Karaş & Ciecuchm, 2018; Mohammadi, Shikaleslami, & Fooladchang, 2019). از نظر برزونسکی (Berzonsky, 2003)، محتوای هویت می‌تواند قومیت (هویت قومی)، جامعه (هویت جمعی)، ملیت (هویت ملی)، اخلاقیات (هویت اخلاقی) و امثال آن باشد که هر یک بیانگر ابعاد مختلف هویت است (Jokar & Rostami, 2014). از این رو، هویت ملی به هویت شهروندان یک کشور با سنت‌های تاریخی و فرهنگی، ارزش‌های اخلاقی، آرمان‌ها، باورها و حاکمیت ملی کشور خود اشاره می‌کند. این به‌مثابه فرد یا گروه ظاهر می‌شود که معتقدند آن‌ها به یک کشور به‌عنوان جامعه سیاسی تعلق دارند (Liu & Turner, 2014) و هویت دینی به نحوه‌ی ارتباط فرد با یک موجود متعالی یا نیرویی و یا یک گروه اجتماعی-فرهنگی اشاره دارد که به‌طور عمده توسط یک هدف متعالی مشخص می‌شود (Aziz, 2018).

در عصر حاضر به علت جهانی‌شدن، بسیاری از فرهنگ‌های جهان به هم متصل و منتشر شده‌اند و از منحصربه‌فرد بودن خود خارج شده‌اند بنابراین، فناوری می‌تواند تغییرات قابل توجهی را در فرهنگ ایجاد کند و راه ارتباطی افراد را در سطح مادی و مجازی و همچنین نحوه‌ی دید آن‌ها در جهان را مورد دست‌کاری قرار دهد (Tamir & Yeshambel, 2018). همچنان که از نظر جین و یائو (Jin & Yao, 2014)، در پی فرایند جهانی‌شدن، هویت ملی به‌طور فزاینده‌ای تبدیل به یک مشکل می‌شود و پیشرفت فناوری، مرزهای زمانی-فضایی تعریف‌شده و شبکه ثابت تماس‌ها را گسترش می‌دهد. همان‌طور که مرزهای فیزیکی به‌طور مداوم تغییر می‌کنند و در حال برطرف شدن هستند، یک دولت ملی به‌عنوان پایدارترین سازمان حامل نیز در جریان مدرنیته غرق می‌شود. با ناپدید شدن ویژگی‌های تعیین‌کننده ملت، تحرک فضا و مبادله نسبی جامع از مفاهیم در حال تغییر در زمان، فضا و فرهنگ، کانون فرهنگ ملی از مفاهیم تخلیه، پر و بازتولید می‌شود، درحالی‌که هویت ملی در معرض بی‌هنجاری مبهم آن‌هم به‌صورت درونی قرار می‌گیرد که هیچ مرجع عینی ندارد. در ارتباط با دین نیز، جهانی‌سازی این فرصت را فراهم می‌کند تا ادیانی که قبلاً از یکدیگر جدا شده‌اند، اکنون ارتباط منظم و اجتناب‌ناپذیری داشته باشند (Mishra, 2019). گسترش ارتباطات به مقیاس جهانی در حال حاضر به گروه‌های مذهبی اجازه می‌دهد مخاطبان را با پیروان بالقوه در هر جای دنیا به دست آورد (Snook, Williams, & Horgan, 2019). در همین راستا، نتایج پژوهش ناز، خان، حسین و دیرز (Naz, Khan, Hussain, & Daraz, 2011) نشان می‌دهد که جهانی‌شدن، بحران هویت‌های فرهنگی، مذهبی و روان‌شناختی مختلف، از جمله تغییر ساختار اجتماعی سنتی، کاهش هم‌بستگی اجتماعی و ایجاد پیچیدگی در روابط اجتماعی را ایجاد کرده است.

این بحران که در کشور ما نتیجه‌ی تلاقی سه فرهنگ ایرانی، اسلامی و غربی و تقابل آن‌ها در برابر یکدیگر است چالش‌ها و آسیب‌های جدی را در شکل‌گیری هویت به وجود آورده است. به‌طوری‌که افراد جامعه و به‌خصوص نوجوانان و جوانان دشوارترین شرایط را از نظر اجتماعی شدن و فرهنگ‌پذیری

تحمل می‌کنند و با نوعی ناپهنجاری دست به گریبان‌اند که نتیجه‌ی آن بروز بحران هویت می‌باشد (Hekmatpour & Salehi Amiri, 2012). بر این اساس یکی از دلایلی که می‌توان برای بسیاری از انحرافات و کجروی‌هایی که در اجتماعات و از آن جمله در جامعه‌ی ما دیده می‌شود برشمرد، کاهش احساس هویت ملی و در کل هویت اجتماعی افراد است. هویت، لازمه‌ی نظام اجتماعی است و هرگونه تأخیر یا انحراف در شکل‌گیری هویت موفق، می‌تواند منجر به پراکندگی یا بحران هویت شود که خود بسیاری از ناپهنجاری‌های فردی و اجتماعی را در پی دارد (ZareShahabadi & Sadeghi, 2012). برای پاسخ به این سؤال که چگونه می‌توان فرآیند هویت‌یابی را برای رسیدن به یک هویت موفق طی کرد، به طوری که این هویت‌یافتگی بتواند در عرصه‌ی تصمیم و موضع‌گیری به شخص کمک کند و او را از تشویش و اضطراب و به‌طور کلی از بحران روانی خلاص نماید، راه‌های متعددی پیشنهاد شده است. یکی از راه‌ها در این زمینه، مسلط بودن بر مهارت‌های ارتباطی و در نتیجه برقراری ارتباطات مؤثر با دیگران است. همچنان که تامپسون (Thompson, 2018) ارتباطات را به‌عنوان یک موضوع پیچیده اجتماعی به رسمیت می‌شناسد و معتقد است که از طریق چنین تعاملات ظریف و پیچیده‌ای هویت ایجاد، حفظ و یا تغییر می‌کند.

ارتباطات مؤثر موجب شکوفایی هویت و کمال انسان و مبنای اولیه پیوند وی با دیگران است (AbdullahZadeh, Zaharakar, Davarnia, Shakrami, & Mazhari, 2016). تحقیقات زیادی به بررسی زمینه‌های تسهیل یا تضعیف شکل‌گیری هویت پرداخته‌اند و تحقیقات متعددی بین پایگاه هویت، تجربیات فرزندپروری و رابطه والدین-نوجوان روابط معناداری را نشان داده‌اند. به‌عنوان مثال، پلرون، اسپینلو، سیدوتی و میسیچی (Pellerone, Spinellou, Sidoti & Micciche, 2015) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین روابط سازگارانه و حمایتی والدین با نوجوان و پایگاه هویت و سازگاری ارتباطی آن‌ها رابطه مثبت وجود دارد و تعهد هویت یک متغیر مهم برای پیش‌بینی سازگاری عاطفی و اجتماعی در نوجوانان است. از آنجا که برقراری و حفظ ارتباط امر بسیار مهم و لازم جهت برخورداری از یک هویت سالم و موفق به‌ویژه هویت ملی و دینی آن‌هم در عصر حاضر است؛ لذا معرفی الگوی تلفیقی تعلیمی مولوی به شیوه‌ای برنامه‌ریزی و سازمان یافته و مطابق با فرهنگ بومی ضرورت دارد.

این الگو که تلفیقی از دو الگوی تعلیمی و جان‌درمانی است بر مبنای اهمیت تفاوت‌های فردی و فنی با هم تلفیق شده‌اند. الگوی تعلیمی، مجموعه‌ای از تلاش‌ها و اقدامات اصولی است که شامل روش‌ها و تکنیک‌هایی برای تغییر رفتار و شخصیت به‌منظور رسیدن به رشد بهینه می‌باشد (Hambali & Gipayana, 2016). این الگو بیشتر شامل برنامه‌های آموزش گروهی سازمان‌یافته می‌شود که به شرکت‌کنندگان کمک می‌کند دانش و مهارت‌هایشان را برای مقابله با مشکلات بالقوه و ضروری، تحولات رشدی یا بحران‌های زندگی توسعه دهند (Anyamene, Nwokolo, & Madegbuna, 2015). در الگوی تعلیمی از تکنیک‌های وسیعی که از دیدگاه‌های نظری گرفته شده است تحت عنوان مداخلات روانی آموزشی استفاده می‌شود. به‌عنوان مثال، به مراجعین می‌توان تکنیک «مهارت‌های ارتباطی» را برای بهبود رابطه با والدین‌شان آموزش

داد (Gordon, 1976; Patterson, 1977). در گروه‌هایی که به‌منظور آموزش روابط تشکیل می‌شود رهبر گروه با داشتن دانش و تجربه، شیوه‌های جدیدی از ارتباط و رابطه را بیان می‌کند. این گروه‌ها ممکن است روی والدین، مهارت‌های ارتباطی، روابط بین فردی، روابط کاری، تغییر روابط شخصی، طلاق و غیره متمرکز شوند (Brown, 2018). شواهد بسیاری وجود دارد که نشان می‌دهد الگوی تعلیمی در موارد مربوط به اصلاح ادراکات نوجوان نسبت به والدین مؤثر بوده است (Anyamene, Nwokolo, & Madegbuna, 2015; Farazi, Esmaeili, Eskandari, & Hatami, 2017; 2018).

در این راستا، مهارت‌های ارتباطی شامل فرایندی است که افراد به‌صورت کلامی و غیرکلامی در قالب گوش دادن، مکث، حالت چهره و ژست‌های مختلف به تبادل افکار و احساسات‌شان می‌پردازند (Amani & Letafati Beriss, 2013). بدون ارتباط مؤثر، یک پیام می‌تواند به خطا، سوءتفاهم یا ناامیدی منجر شود و روابط بین فردی زمانی با مشکل مواجه می‌شود که پیام‌ها در هر دو طرف اشتباه درک شوند. (Erozkan, 2013). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که افراد فاقد مهارت‌های ارتباطی مناسب، در موقعیت‌های مختلف دچار مشکل می‌شوند. مشکلات چنین افرادی عمدتاً به دو حیطه مربوط می‌شود: راهبردهای کنترل بیرونی و راهبردهای حل‌مسأله. چنانچه این افراد به‌طور صحیح و به مقدار مطلوب تحت آموزش مهارت‌های ارتباطی یا سایر مهارت‌های زندگی قرار بگیرند، در این دو مشکل بهبود چشمگیری خواهند داشت (O'Reilly, Lancioni, Sigafos, O'Donoghue, Lacey & Edrisinha, 2004).

از طرف دیگر، رویکرد دیگری که در حوزه‌ی الگوهای مشاوره‌ای به‌تازگی در ایران اشاعه یافته، استفاده از ادبیات ایران و استخراج الگوهای مشاوره‌ای مطابق با فرهنگ بومی و ملی است. یکی از این الگوها، الگوی جان درمانی مولوی است. مولوی نیز نوجوانی و جوانی را برزخ عمر آدمی می‌داند و معتقد است در این مرحله از عمر، دو بهار در تقارن هم آمده است. یکی بهار جسمی و دیگر بهار روحی. آن بهار، جسم جوان را نیرومند و پرتوان کرده است و این بهار، جوان را حساس، عاطفی و قالب‌شکن ساخته است (Zamani, 2003). در الگوی جان درمانی، مراد از جان وجود آدمی است که واژه‌ی مناسب‌تری از روان برای درمان است. این الگو که از اشعار مولوی قصه طوطی و بازرگان استخراج شده، سرگذشت جان انسانی را بیان می‌کند که در قفس اسیر شده و سرانجام با مرگ قبل از مرگ به رهایی و آزادی می‌رسد. طوطی در این داستان نماد جان انسانی (نماد جان علوی، پاک و مجرد) است. قفس نماد تن که راه رهایی از آن آزاد شدن از بندهای ساختگی عادت و تلقین و به‌طور کل مادیات است (ForouzanFar, 2006). غنی‌ترین قسمت الگوی جان‌درمانی، بخش نظری آن است. مولانا علاوه بر شاعر و عارف، درون‌شناس و انسان‌شناسی بزرگ است که دیدگاهی ژرف‌نگرانه و عمیق به انسان دارد. چیزهایی که او قرن‌ها پیش بدان اشاره کرده است اکنون در نظریه‌های درمانی خود را نشان می‌دهد. در جوهره‌نگاری، الگوی جان‌درمانی در بعد آسیب‌شناسی در محتوا مشکلات روانی را مرتبط با اصل حجاب جان می‌داند که دربرگیرنده موارد متعددی از جمله پوشیدگی جان، در خود بودن، عدم آگاهی و فهم، ناسودمندی زبان، عدم پویایی و سیالیت، دوری جان از جانان (الله) و نبود عشق میان این دو، عدم وحدت و کلیت جان، عدم فعالیت، هراس از مرگ، عدم خودشناسی، جبری بودن، بریدن از زمان حال و غرق شدن در گذشته

و آینده، وجود رابطه من-آنی با خود و دیگران، جستجوی خوشبختی و رهایی در بیرون از خود و رها کردن جان و ماندن در تن و عدم سروری جان می‌باشد. الگوی جان‌درمانی نیز شامل محتوا، فرایند، اهداف و فنون است. در این زمینه، جدول ۱ به مقایسه و سازمان‌دهی فنون درمانی پرداخته است (Mohammadi, 2010).

جدول ۱

مقایسه و سازمان‌دهی فنون درمانی

فن	هدف درمانی	مبنای تأویل	نزدیک‌ترین فن به آن در میان نظریه‌ها
چراغ	شناخت پوشیدگی و گشودگی	حجاب و رفع الحجاب	فنون روان‌پوشی
شناخت دیالکتیکی	کسب شناخت و معرفت	دیالکتیک ضدین	قصد متناقض-معنادرمانی
آینه جان	والایش معنوی	آزادی معنوی	تداعی آزاد روان‌پوشی
قفس شناسی و قفس‌شکنی	رهاش	اسارت و رهایی جان	فنون روان‌پوشی
طرح‌افکنی	درگیری در عمل و فعالیت	هستی عملی	هدف‌ریزی و طرح‌ریزی واقعیت درمانی
گوش‌سپاری	درک و فهم مراجع (تو)	اهمیت بنیادین و نخستین آن	گوش‌کردن مراجع محوری
شنیدن ندای وجدان	شنود خویشتن	تلقی مثبت از آن	فنون وجودی و روان‌پوشی
مردن قبل از مرگ	طفره نرفتن از مرگ	مرگ قبل از عمل	دیدگاه وجودی
تشویق و ترغیب به جهندگی و کاربرد سودمندانه زبان	درگیری در عمل و فعالیت و شناخت زبان	توصیه‌های اکید مولانا در این زمینه	تقویت دیدگاه رفتاری
تمثیل‌آوری و شعرخوانی از مولانا	دستیابی به اهداف درمانی	کاربرد تمثیل و استعاره برای هدایت مراجع	استعاره-روایت درمانی

در نهایت، با توجه به این‌که تلفیق می‌تواند در سه سطح نظری (تلفیق نظری)، در سطح فنی (التقاط‌گرایی فنی) یا به احتمال بیشتر در هر دو سطح (تلفیق جذبی) اتفاق بیفتد (Esmaeili, 2015)؛ طبق التقاط‌گرایی فنی که در آن این پیش‌بینی صورت می‌گیرد چه مداخلاتی؟ و برای چه کسانی؟ صورت گیرد، در الگوی تلفیقی تعلیمی-مولوی نیز با کمک گرفتن و تلفیق دو الگوی تعلیمی و الگوی جان‌درمان این پیش‌بینی صورت می‌گیرد که با استفاده از محتوا و مهارت‌های موردنیازی که در الگوی

تعلیمی آموزش داده می‌شود و با به‌کارگیری فنون متفاوت جان‌درمانی (پیش‌بینی مداخله) در ارتباط با نوع تعاملی که نوجوانان با والدینشان دارند (چه کسانی) چه تأثیراتی به جای خواهد گذاشت؟. بنابراین، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال بود که آیا آموزش الگوی تلفیقی تعلیمی-مولوی بر هویت ملی و دینی تأثیر دارد؟

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

این پژوهش یک تحقیق نیمه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه‌ی این تحقیق، شامل کلیه‌ی دانش‌آموزان دختر کلاس (دوازدهم) هنرستان‌های شهر بیرجند (بالغ بر ۱۵۳۵ دانش‌آموز دختر بود). سی دانش‌آموز دختر از میان کلیه دانش‌آموزان شانزده هنرستان دخترانه‌ی یک مدرسه و از میان رشته‌های هنرستانی یک رشته‌ی تحصیلی به‌صورت تصادفی و درنهایت، به‌صورت تصادفی یک کلاس به‌عنوان گروه آزمایش و یک کلاس به‌عنوان گروه کنترل به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش در این مطالعه سن (حداقل ۱۶ سال)، رضایت آگاهانه برای شرکت در جلسات، کسب رضایت‌نامه از والدین و دریافت نکردن درمان‌های روان‌شناختی هم‌زمان و سلامت جسمانی از طریق پیگیری سوابق سلامت روانی و جسمانی دانش‌آموز با مشارکت اولیاء و معلمان و ملاک‌های خروج از پژوهش عدم تمایل به شرکت در جلسات، همکاری نکردن و انجام ندادن تکالیف هر جلسه، غیبت بیش از دو جلسه و مصرف داروهای روان‌پزشکی و داشتن بیماری‌های جسمانی از طریق مصاحبه‌ی اولیه و پرونده سلامت دانش‌آموز بودند.

ابزار اندازه‌گیری

پرسش‌نامه‌ی هویت ملی و دینی (National and Religious Identity Questionnaire). پرسش‌نامه‌ی سنجش هویت دینی و ملی، بخشی از مقیاس ۴۵ سؤالی «سنجش نظام ارزشی» است که اولین بار توسط لطف‌آبادی (Lotfabadi, 2004) برای سنجش ارزش‌های ده‌گانه‌ی فردی، خانوادگی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، هنری، علمی و نظری، دینی، ملی و جهانی تهیه و روی یک نمونه‌ی ۵۶۸ نفری از دانش‌آموزان دبیرستانی و پیش‌دانشگاهی اجرا شده است. لطف‌آبادی و نوروزی (Lotfabadi & Nowroozi, 2004) با استفاده از تحلیل عاملی نشان دادند که این ابزار دارای ده عامل با واریانس ۷۶/۶ می‌باشد. در پژوهش ذوقی پایدار و فعلی (Zoghipayedar & Feli, 2017) ضریب پایایی این پرسش‌نامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۲ گزارش شده است. در پژوهش حاضر، ضریب پایایی آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های هویت ملی و هویت دینی به ترتیب ۰/۷۷ و ۰/۷۶ به دست آمده است.

روند اجرای پژوهش

پس از انتخاب گروه نمونه و مشخص شدن گروه‌های آزمایش و کنترل، ابتدا در مرحله‌ی پیش‌آزمون پرسش‌نامه‌ی هویت ملی و دینی در گروه‌های فوق‌الذکر اجرا شد. سپس گروه آزمایش تحت آموزش الگوی تلفیقی تعلیمی-مولوی قرار گرفت. جلسات آموزشی به‌صورت چهار جلسه در هفته به‌صورت پشت سر هم و سپس هر سه هفته یک‌بار اجرا گردید (هشت جلسه‌ی یک ساعته). بعد از اتمام آموزش و گذشت سه ماه پس‌آزمون در هر دو گروه اجرا شد. برای رعایت اصول اخلاقی علاوه بر حفظ رازداری و بی‌نام بودن، دانش‌آموزان نیز با شرکت در فرایند تحقیق موافقت خود را اعلام کردند. پروتکل آموزش الگوی تلفیقی تعلیمی-مولوی بر مبنای الگوی تعلیمی (Farazi et al., 2017) و الگوی جان درمانی (Mohammadi, 2010) طراحی شد. خلاصه محتویات جلسه‌های آموزش در جدول ذکر شده‌اند.

جدول ۲

صورت‌جلسات آموزشی الگوی تلفیقی تعلیمی-مولوی (Farazi et al., 2017; Mohammadi, 2010)

جلسات	نام فعالیت	هدف	روش
۱	ایجاد رابطه‌ی من-تویی در مقابل من-آنی	انجام پیش‌آزمون و سپس معارفه و آشنایی اعضای گروه با پژوهشگر و با یکدیگر و بیان اهداف و ضرورت یادگیری مهارت‌های ارتباطی و ایجاد انگیزه برای یادگیری مهارت‌ها	گوش‌سپاری، همدلی و انعکاس محتوا و احساسات و رازداری
۲	تبیین مفهوم مهارت‌های ارتباطی، پل‌ها و موانع	عمیق‌تر شدن رابطه من و تویی / کشف حجاب از طریق تحلیل خواست‌رهایی و سنجش آن از طریق: پرسش از مراجع، گفتگو در مورد آن / هوشیاری افزایشی	قفس آشنایی و قفس‌شکنی؛ طرح‌افکنی
۳	معرفی عناصر چهارگانه ارتباط و ارتباط کلامی و غیرکلامی	تحلیل پوشیدگی با اعضای گروه، حرکت به سمت گشودگی، هوشیاری افزایشی، زبان‌شناسی کلامی و غیرکلامی	قفس آشنایی و قفس‌شکنی؛ آینه جان
۴	شیوه‌های برقراری ارتباط	هوشیاری افزایشی، شناخت دیالکتیکی، ادامه حرکت به سمت گشودگی، زبان‌شناسی کلامی و غیرکلامی	چراغ، طرح‌افکنی، شناخت با برابر نهاد و تشکیل هم‌نهاد
۵	آشنایی با روش‌های گوش دادن فعال و ارتباط مؤثر	تحلیل پوشیدگی با اعضای گروه، شناخت دیالکتیکی، حرکت به سمت گشودگی، هوشیاری افزایشی	آینه جان، طرح‌افکنی
۶	شناخت احساسات خود و دیگران و توانایی برای دادن پاسخ همدلانه	ادامه رابطه من و تویی، شناخت دیالکتیکی، تحلیل پوشیدگی با اعضای گروه، هوشیاری افزایشی، ادامه حرکت به سمت گشودگی	گوش‌سپاری، انعکاس محتوا و احساسات، قفس آشنایی و قفس‌شکنی
۷	ابراز وجود	آشنایی با انواع ابراز وجود، مراحل شش‌گانه ابراز وجود و شیوه‌های بیان نظر خود، فواید و کارکردهای آن، قاطعیت در رفتار به همراه انعطاف‌پذیری	شناخت با برابر نهاد و تشکیل هم‌نهاد
۸	جمع‌بندی و سنجش	جمع‌بندی مطالب گذشته و ایجاد انگیزه در اعضا برای استفاده از مهارت‌های آموخته‌شده در موقعیت‌های واقعی زندگی و در نهایت سنجش حرکت به سمت گشودگی، سنجش سیالیت و پویایی و پیش‌آزمون	پرسش پاسخ و پس‌آزمون

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در پژوهش حاضر داده‌ها به روش‌های آمار توصیفی از جمله میانگین و انحراف معیار و آمار استنباطی تحلیل کوواریانس^۱ و با استفاده از نرم‌افزار SPSS-21 تحلیل شدند.

یافته‌ها

این مطالعه بر روی ۳۰ دانش‌آموز دختر شهر بیرجند انجام شد که از این تعداد ۳۷/۸ درصد از پدران دانش‌آموزان دارای تحصیلات دیپلم، ۴۲/۲ درصد مادران دارای دیپلم، ۵۵/۶ درصد پدران دارای شغل آزاد و ۷۷/۸ درصد مادران خانه‌دار هستند. در جدول ۳ میانگین و انحراف معیار شرکت‌کنندگان در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون در متغیرهای هویت ملی و دینی در گروه‌های آزمایش و کنترل ارائه شده است.

جدول ۳

میانگین و انحراف معیار هویت ملی و دینی به تفکیک گروه‌ها

گروه	متغیر	پیش‌آزمون	پس‌آزمون
آزمایش	هویت ملی	۳/۵۰ ± ۰/۴۲	۴/۴۶ ± ۰/۴۲
	هویت دینی	۳/۲۹ ± ۰/۵۵	۴/۶۲ ± ۰/۶۷
کنترل	هویت ملی	۳/۶۶ ± ۰/۲۵	۳/۷۳ ± ۰/۱۹
	هویت دینی	۳/۶۹ ± ۰/۴۹	۳/۶۹ ± ۰/۴۹

همان‌طور که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود، میانگین هویت ملی و دینی دانش‌آموزان در پس‌آزمون در گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل تا اندازه‌ای افزایش یافته است. جدول ۴ نتایج آزمون همگنی واریانس‌های لون^۲ را نشان می‌دهد.

جدول ۴

نتایج آزمون همگنی واریانس لون

متغیر	F	P
هویت ملی	۳/۸۹۷	۰/۰۵۸
هویت دینی	۰/۱۵۳	۰/۶۹۹

1 . analysis of covariance (ANCOVA)

2 . Levene's test

نتایج آزمون همگنی واریانس‌های لون خرده مقیاس‌های هویت ملی و دینی بیانگر این هستند که واریانس‌های این دو خرده مقیاس در بین گروه‌های آزمایش و کنترل یکسان می‌باشند. جدول ۵ نتایج مفروضه همگنی شیب خط دو گروه رگرسیون پیش‌آزمون‌های متغیرهای هویت ملی و دینی را نشان می‌دهد.

جدول ۵

نتایج مفروضه شیب خط رگرسیون پیش‌آزمون‌های متغیرهای هویت ملی و دینی

منابع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجموع مجذورات	F	P
گروه X پیش‌آزمون هویت ملی	۰/۲۵	۲	۰/۱۲	۱/۲۰	۰/۳۱۶
گروه X پیش‌آزمون هویت دینی	۰/۳۳	۲	۰/۱۶	۱/۵۵	۰/۲۳۰

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، نسبت‌های F تعامل متغیر گروه و پیش‌آزمون هویت ملی ۱/۲۰ و هویت دینی ۱/۵۵ نشان از همگنی خطوط رگرسیون دو گروه آزمایش و کنترل در متغیرهای فوق است. مفروضه‌ی دیگر، یعنی؛ رابطه‌ی خطی بین پیش‌آزمون به عنوان متغیر کوواریته و پس‌آزمون به عنوان متغیر وابسته در خرده مقیاس‌های هویت ملی ۰/۳۹ ($p < ۰/۰۳۳$) و هویت دینی ۰/۴۴ ($p < ۰/۰۱۳$) بیانگر تأیید این مفروضه می‌باشد. همچنین؛ مفروضه عدم هم‌خطی بودن چندگانه؛ یعنی هم‌بستگی بین پیش‌آزمون خرده مقیاس‌های هویت ملی و هویت دینی ۰/۳۴ ($p = ۰/۰۶۱$) نشان داد که این مفروضه مورد تأیید است. جدول ۷ نتایج تحلیل کوواریانس نمره‌های پس‌آزمون هویت ملی و دینی گروه آزمایش و کنترل پس از کنترل پیش‌آزمون را نشان می‌دهد.

جدول ۷

نتایج تحلیل کوواریانس نمره‌های پس‌آزمون هویت ملی و دینی پس از کنترل پیش‌آزمون در گروه‌های آزمایش و کنترل

متغیرهای وابسته	مجموع مجذورات	df	میانگین مجموع مجذورات	F	سطح P	اندازه اثر
هویت ملی	۴/۱۳	۱	۴/۱۳	۴۱/۱۶	< ۰/۰۰۱	۰/۶۱
هویت دینی	۸/۸۴	۱	۸/۸۴	۶۳/۴۵	< ۰/۰۰۱	۰/۷۱

 $P < ۰/۰۵$

همان‌گونه که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، نسبت F تحلیل کوواریانس پس از کنترل پیش‌آزمون در مؤلفه‌های هویت ملی ($p < ۰/۰۰۱$, $F = ۴۱/۱۶$) و هویت دینی ($p < ۰/۰۰۱$, $F = ۶۳/۴۵$) بیانگر این هستند که بین شرکت‌کنندگان گروه آزمایش و کنترل در نمرات پس‌آزمون مؤلفه‌های هویت تفاوت معنی‌دار وجود دارد. اندازه‌ی اثر برای هویت ملی و دینی به ترتیب برابر ۰/۶۱ و ۰/۷۱

و ۰/۷۱ نشان می‌دهد که متغیر مستقل ۶۱ و ۷۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند به عبارت دیگر، این یافته‌ها نشان می‌دهد که آموزش الگوی تلفیقی تعلیمی-مولوی بر تقویت و افزایش هویت ملی و دینی گروه آزمایش مؤثر بوده است.

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر آموزش الگوی تلفیقی تعلیمی-مولوی بر هویت ملی و دینی دانش‌آموزان دختر انجام شد. نتایج نشان داد که آموزش الگوی تلفیقی تعلیمی-مولوی باعث افزایش آگاهی نوجوانان از هویت خودشان پیرامون این که در این زندگی چه می‌خواهند؟ چه کسی هستند؟ پیش‌بینی‌شان از آینده چیست؟ و سایر مؤلفه‌های هویتی شده و عملکردی متفاوت از قبل انجام می‌دهند. به این ترتیب نوع خود گزارشی که پیرامون ابعاد هویت ملی و دینی در گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل بررسی شد، با یکدیگر بودند. یافته به دست آمده همسو با پژوهش فرازی و همکاران (Farazi et al., ۲۰۱۸) است. در پژوهش‌های ذکر شده نتایج نشان داد آموزش الگوی تلفیقی باعث بهبود روابط والد-فرزند و هویت ملی و دینی می‌شود.

در جهت تبیین این یافته‌ها پروچاسکا و نورکراس (Prochaska & Norcross, 2007) عوامل مؤثر در رویکردهای مختلف روان‌درمانی را به عنوان یک روش یکپارچه‌نگر در مفهومی به نام فرایندهای تغییر، نام‌گذاری و طبقه‌بندی کردند که هسته مرکزی این ایجاد تغییر، بالا بردن آگاهی فرد است. به این ترتیب که طی اصلاح پاسخ‌های مراجع در یک رابطه درمانی مناسب، امکان بازگویی افکاری که معمولاً قبلاً به کلام در نیامده‌اند، برای مراجع فراهم شده و از این طریق به او کمک می‌شود تا به جنبه‌هایی از احساسات و رفتار که قبلاً متوجه آن نبوده آگاه گردد. به این ترتیب درمان‌جو به شناخت جدیدی از وضعیت موجود دست می‌یابد و تغییر رخ می‌دهد. در این شرایط تعلیم و آموزش صورت گرفته مبتنی بر الگوی تلفیقی مورد استفاده در جلسات آموزشی، از طریق تأکیدی که بر روی خویشتن خویش شرکت‌کنندگان داشت، با برانگیختن سؤال و به کارگیری فنون مشاوره‌ای بیان شده در جدول دو درباره ابعاد مختلف هویتی خودآگاهی پیدا کرده و به این ترتیب در کنار کار بر روی ساختارهای شناختی که افراد برای دور کردن اطلاعات تهدیدکننده در مورد خودشان از آن استفاده می‌کنند، زمینه ایجاد تغییر را فراهم می‌کند.

به عبارت دیگر، آموزش مهارت‌های ارتباطی به وسیله‌ی برخی از فنون جان‌درمانی که از قصه‌ی طوطی و بازرگان مثنوی معنوی استخراج شده است همچون گوش‌سپاری (هدف از آن درک و فهم هر چه بیشتر مراجع و برقراری یک رابطه من-تویی در مشاوره به گونه‌ای که مراجع (تو) به سخن درآید، کسب زمینه‌ای برای شنود خویشتن و همچنین شنود مشاور به عنوان یک توی دیگر در برابر مراجع، تقویت این زمینه در مراجع به کسب آگاهی و هوشیاری بیشتر از خود و دیگران و بهتر شدن روابط و عمیق‌تر اندیشیدن وی می‌شود، بنابراین مهم‌ترین ارزیابی برای رشد درمان نیز عمیق‌تر شدن این فن

میان مشاور و مراجع است)، قفس آشنایی و قفس شکنی (هدف از آن ترغیب مراجع به شناخت بندها و تعلقات اسیرزای خویش، بیان احساسات و هیجانات خود در این زمینه و حرکت به سمت هدف درمانی)، شناخت با برابر نهاد و تشکیل هم‌نهاد (هدف از آن کسب شناخت و افزایش معرفت از خویشتن و از هستی پیرامون خویش)، آینه جان (هدف از آن ترغیب مراجع به شناخت بندها و تعلقات اسیرزای خویش و بیان احساسات و هیجانات خویش در این زمینه و حرکت به سمت رهایی و آزادی معنوی)، چراغ (هدف از آن آشنایی یا گشودگی و پوشیدگی، حجاب و حجاب‌افکنی از جان) و طرح‌افکنی (هدف از آن درگیری در عمل و فعالیت) دانش‌آموز را به شناخت هر چه بیشتر از خود، دیگران و محیط اطراف او می‌دارد و همین مسأله می‌تواند در جهان امروز به وی برای کسب هویت در ابعاد ملی و دینی کمک کند.

بنابراین، با توجه به این‌که فرهنگ هر جامعه‌ای متفاوت هست الگوهای بومی که برخاسته از فرهنگ همان جامعه است، به سبب آشناتر بودن افراد با این الگوها تأثیر عمیق‌تری می‌گذارند. از همین رو، دانش‌آموزان توانستند با محتوای آموزشی که با استفاده از فنون جان‌درمانی اجرا شد ارتباط عمیق‌تری برقرار کنند چون با آن آشنا بوده و متناسب با فرهنگ مراجعین است. همچنین، از آنجایی که گرایش به همسالان، استقلال نسبی از والدین (Anisi, Salimi, Mirzamani, Reisi, & Niknam, 2008) و تعارض با والدین (Karami, Nazari, & Zaharakar, 2013) از جمله ویژگی‌های دوره‌ی نوجوانی است؛ تسلط بر مهارت‌های ارتباطی و برقراری ارتباط مؤثر با دیگران مهم می‌تواند به شناخت خود، دیگران و محیط اطراف در جهت کسب هویت موفق در ابعاد مختلف آن به‌خصوص ملی و دینی و کاهش تعارض‌ها کمک کند. لذا، برنامه آموزشی در پژوهش حاضر که با توجه به فرهنگ بومی ایران اجرا شد توانست بر تقویت هویت ملی و دینی دانش‌آموزان نوجوان مؤثر واقع شود.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد آموزش مهارت‌های موردنیاز نوجوانان (مهارت‌های ارتباطی) به شیوه تلفیقی تعلیمی-مولوی می‌تواند در جهت تقویت هویت ملی و دینی راهگشا باشد. از همین رو، بر اساس نتایج به‌دست آمده پیشنهاد می‌شود، با توجه به شکل‌گیری هویت در دوره نوجوانی و لزوم مسلط بودن به مهارت‌های ارتباطی و نحوه درست ارتباط برقرار کردن کارگاه‌های آموزشی در مدارس با حضور هم والدین و هم فرزندان برگزار گردد و به آموزش الگوی تلفیقی تعلیمی-مولوی توسط متخصصین این حوزه پرداخته شود تا از این طریق گامی در جهت بهبود هر چه بهتر کیفیت روابط نوجوان با دیگران برداشت. در نتیجه با افزایش کیفیت روابط، زمینه برای شناخت خود و تقویت هویت ملی و دینی که در جامعه‌ی امروزی نیاز همه‌ی افراد به‌خصوص نوجوانان است، فراهم می‌شود. در پایان با توجه به این‌که در این پژوهش آموزش الگوی تلفیقی تعلیمی-مولوی تنها بر روی دانش‌آموزان دختر انجام شد، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی آموزش این الگو با والدین نیز اجرا گردد و تفاوت‌های جنسیتی نیز لحاظ شود.

تضاد منافع

پژوهش حاضر هیچ‌گونه تضاد منافی برای نویسندگان ندارد.

سپاسگزاری

در پایان، از تمامی دانش‌آموزانی که به‌عنوان شرکت‌کننده در این مطالعه به ما کمک کردند صمیمانه قدردانی می‌کنیم.

References

- AbdullahZadeh, A., Zaharakar, K., Davarnia, R., Shakrami, M., & Mazhari, M. (2016). The Effect of relationship enhancement program (REP) on reducing parent-child conflicts. *Journal of Prevention and Health*, 2(30), 53-62. (Persian)
- Amani, A., & Letafati Beriss, R. (2013). The effectiveness of group training in communication skills in decreasing marital conflicts. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 3(2), 17-36. (Persian)
- Anisi, J., Salimi, H., Mirzamani, M., Reisi, F., & Niknam, M. (2008). A survey study on behavioral problems in adolescence. *Journal of Behavioral Sciences*, 1(2), 163-170. (Persian)
- Anyamene, A., Nwokolo, C., & Madegbuna, U. (2015). Effects of psychoeducation technique on examination misconduct tendencies of secondary school students. *European Scientific Journal*, 11, (11), 1857-7881.
- Aziz, Omar. (2018). *Religious identity and sense of belonging among Rowan University muslim students* (Unpublished master's thesis). Rowan University, College of Education, MA.
- Brown, N. W. (2018). *Psychoeducational groups: process and practice* (4th ed). New York: Rutledge.
- Crocetti, E., Sica, L. S., Schwartz, S. J., Serafini, T., & Meeus, W. (2013). Identity styles, dimensions, statuses, and functions: Making connections among. *European Review of Applied Psychology*, 63(1), 1-13.
- Erozkan, A. (2013). The Effect of communication skills and interpersonal problem solving skills on social self-efficacy. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(2), 739-745.
- Esmaeili, M. (2015). *Paradigmatic considerations in family therapy*. Tehran: Elm Publishing. (Persian)

- Farazi; F., Esmaeili; M., Eskandari; H., & Hatami, M. (2017). Effect of educational pattern training on parent-child relationship and critical thinking. *Journal of Educational Research*, 4(34), 75-94. (Persian)
- Farazi; F., Esmaeili; M., Eskandari; H., & Hatami, M. (2018). The impacts of teaching the educational pattern on improving the parent-child relationship and the national and religious identity girl students of Birjand city. *Quarterly Journal of Research in Educational Systems*, 12(41). 27-47. (Persian)
- Gordont. (1976). *P.E.T. in Action* (New York, Wyden).
- Hambali, I. M., & Gipayana, M. (2016). A cognitive stage-experiential psycho-educational guidance model to enhance the Bhineka Tunggal Ika (Unity in diversity) awareness. *Journal of Social Sciences*, 5 (1), 19-28.
- Hekmatpour, M., & Salehi Amiri, R. (2012). Effect of family role in maintaining national identity and religious youth (Case study of Tehran's districts 1 and 5). *Journal of Cultural Management*, 6(18), 49-59. (Persian)
- Jin, T. H., & Yao, H. (2014). National identity: Structural analysis under the globalization perspective. *Chinese Social Sciences*, 6, 4-23.
- Jokar, B., & Rostami, R. (2015). The relationship between family communication patterns and loneliness: The Mediating role of spiritual identity. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 4(2), 1-18. (Persian)
- Karami, Kh., Nazari, A. M., & Zaharakar, K. (2013). The Effects of group solution-focused counseling in reducing parent-child conflicts in adolescents. *Journal of Applied Counseling*, 3(1), 77-92. (Persian)
- Karaś, D., & Ciecuchm, J. (2018) .The relationship between identity processes and well-being in various life domains. *Personality and Individual Differences*, 121, 111-119.
- Liu, Q., & Turner, D. (2018). Identity and national identity. *Educational Philosophy and Theory*, 50(12), 1080-1088.
- Lotfabadi, H., & Nowroozi, V. (2004). Theory-making and Scale-creating for assessing the value system of high school students. *Educational Innovations*, 3(1), 33-58. (Persian)
- Mohammadi, A., Shikaleslami, R., & Fooladchang. M. (2019). Responsibility in emerging adulthood: The role of family communication patterns and identity dimensions. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 9(2), 1-22. (Persian)
- Mohammadi, R. (2010). *Formulation of a therapeutic pattern based on the story of parrot and merchant (spiritual mathnavi) and determining its effectiveness on reducing despair*. (Unpublished Master's thesis). Allameh Tabatabaei University, Tehran, MA. (Persian)

- Naz, A., Khan, W., Hussain, M., & Daraz, U. (2011). The Crises of identity: globalization and its impacts on socio-cultural and psychological identity among Pashtuns of Khyber Pakhtunkhwa Pakistan. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 1(1), 1-11.
- O'Reilly, M.F., Lancioni, G. E., Sigafos, J., O'Donoghue, D., Lacey, C., &, Edrisinha, C. (2004). Teaching social skills to adults with intellectual disabilities: a comparison of external control and problemsolving interventions. *Research in Developmental Disabilities*, 25(5), 399-412.
- Patterson, R. (1977). *Families*. (New York, Research Press).
- Pellerone, M. Spinellou, C. Sidoti, A. Micciche, S. (2015). Identity, perception of parent-adolescent relation and adjustment in a group of university students. *Procedia-Social and Behavioral Science*, 190, 459-464.
- Prochaska, J. O., & Norcross, J. C. (2007). *Theories of psychotherapy*. Translated by Yahya Seyed Mohammadi (2010). Tehran: Roshd publishing.
- Snook, D. W., Williams, M. J., & Horgan, J. G. (2019). Issues in the sociology and psychology of religious conversion. *Pastoral Psychology*, 68(2), 223-240.
- Tamir, E., & Yeshambel, D. (2018). An overview of accommodation in relation with identity and identity crisis: In the current ethiopian situation. *Journal of Communication and Media Technologies*, 8(4), 309-324.
- Thompson, N. (2018). *Effective Communication: A Guide for the People Professions* (3th ed). Red Globe Press.
- Umaña-Taylor, A. J., Kornienko, O., McDermott, E. R., & Motti-Stefanidi, F. (2019). National identity development and friendship network dynamics among immigrant and non-immigrant youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 49, 706-723.
- Zamani, K. (2003). *Love pug: The theological explanation of Mowlana Jalal al-Din Muhammad Balkhi*. Tehran: Nei Publishing. (Persian)
- ZareShahabadi, A., & Sadeghi, SH. (2012). Family and national identity, case study: students of yazd. *Journal of Cultural Research*, 5(2), 65-87. (Persian)
- Zoghipayedar, M., & Feli, S. (2017). Investigating the relationship between fashion trend and national-religious identity and social identity in Iranian high school students 2014-15, First international conference on culture, psychopathology and education, Tehran, Al-Zahra University. (Persian)

